

A Tipi Ki?ilik Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *A Tipi Ki?ilik Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16174>

Özet

A Tipi Kişilik Ölçeği, Aytegin Durak Batgin ve N.H. Şahin tarafından geliştirilmiş olup, bireylerin rekabetçi, zaman baskısı altında ve düşmanca eğilimler gösteren **A Tipi Kişilik** özelliklerini ölçmek amacıyla tasarlanmıştır. Ölçek, özellikle iş stresi ve sağlık psikolojisi alanındaki araştırmalarda kullanılmak üzere geliştirilmiş, yüksek güvenirlik ve geçerlik değerlerine sahiptir. Toplam 25 maddeden ve dört alt boyuttan oluşur.

Anahtar Kelimeler

A Tipi Kişilik, İş Stresi, Sağlık Psikolojisi, Ölçek Geliştirme, **Geçerlik**, **Güvenirlik**, Tip A Davranış Örüntüsü.

Yazarlar

Aytegin Durak Batgin, N.H. Şahin

Amaç

Ölçeğin temel amacı, **sağlık psikolojisi** ve örgütsel psikoloji alanlarında yürütülen çalışmalar için, bireylerin strese yatkınlığı ve mesleki tatminsizliklerini anlamada kritik rol oynayan **A Tipi Kişilik** özelliklerini saptamaktır. Bu ölçek, özellikle iş ortamında gözlemlenen hız, rekabetçilik ve zaman baskısına verilen önemi nicel olarak ölçmeye odaklanmıştır.

Ölçek, mevcut uluslararası literatürdeki A Tipi Kişilik yapıları Türk kültürü bağlamında geçerli ve güvenilir bir şekilde incelemek üzere geliştirilmiş bir araç ihtiyacına yanıt vermektedir. Bu sayede, stresin psikolojik ve fizyolojik sonuçlarıyla ilişkili davranışsal örüntülerin daha derinlemesine analiz edilmesine olanak tanımaktadır.

Yapı

A Tipi Kişilik yapısı, genellikle yoğun bir rekabetçilik, kronik bir zaman sıkıntısı duygusu (acilcilik) ve kolayca provoke olabilen düşmanlık eğilimleriyle karakterize edilen bir davranış örüntüsüdür. Bu ölçek, bu karmaşık yapıyı dört spesifik alt boyuta ayrılarak ölçmektedir.

Ölçek, 25 maddeden oluşmakta olup, bireylerin çalışma alanları, sosyal etkileşimlerden kaçınma düzeyleri, hız verdikleri önem ve zaman yönetimine ilişkin hassasiyetleri üzerinden A Tipi Kişilik özelliklerinin şiddetini belirler. Bu dört alt boyut, A Tipi Kişiliğinin farklı tezahürlerini yakalamak üzere tasarlanmıştır.

Geçerlik

A Tipi Kişilik Ölçeği'nin geçerlik çalışmaları, ölçekten alınan toplam puanların, Stres Belirtileri, Strese Yatkınlık ve Stresle Başa Çıkma Ölçekleri gibi ilgili yapılarla olan ilişkileri (korelasyonlar) üzerinden incelenmiştir. Bu analizler, ölçeğin beklenen psikolojik yapılarla tutarlılığını göstermeyi amaçlamıştır.

Yapılan **korelasyon katsayıları** analizlerinde, I. örneklem (N=426) için katsayılar $r = -.05$ ($p > .05$) ile $r = -.29$ ($p < .001$) arasında değişim göstermiştir. II. örneklem (N=94) için ise katsayılar $r = .44$ ($p < .01$) ile $r = -.07$ ($p > .05$) arasında bulunmuştur. Özellikle Strese Yatkınlık gibi yapılarla elde edilen anlamlı korelasyonlar, A Tipi Kişilik Ölçeği'nin ilgili yapıyı ölçme yeteneğini desteklemektedir.

Güvenirlik

Ölçeğin iç tutarlılığını, yaygın olarak kabul gören **Cronbach Alpha** güvenilirlik katsayısı kullanılarak değerlendirilmiştir. Elde edilen katsayılar, ölçeğin maddelerinin tutarlı bir şekilde aynı yapıyı ölçtüğünü göstermektedir.

Güvenirlik analizlerinde, ölçeğin tümü için hesaplanan **Cronbach Alpha** katsayısı, I. örneklem (N=426) için **.86** olarak, II. örneklem (N=94) için ise **.90** olarak belirlenmiştir. Bu değerler, psikometrik açıdan oldukça yüksek iç tutarlılık düzeylerine işaret etmekte ve ölçeğin güvenilirliğini kanıtlamaktadır.

Faktör Analizi

A Tipi Kişilik Ölçeği, **4 alt boyut** (faktör) ve toplam **25 maddeden** oluşmaktadır. Bu faktörler, A Tipi Kişiliğin çeşitli davranışsal ve bilişsel bileşenlerini temsil etmektedir.

1. Verilen Önem (12 madde): Bireyin işine duyduğu bağlılık ve dinlenme anlarında bile zihinsel olarak meşgul olma eğilimi. Örnek madde: Bir başka insanı beklerken bile kendi sorunlarımla uğraşmak.

Sosyal Etkinliklerden Uzaklaşma (3 madde): İş yükünü tamamlamak amacıyla sosyal veya dinlendirici faaliyetlerden feragat etme. Örnek madde: Tatillerinizi işlerinizi yetiştirmek amacıyla kullanmak.

Hız Verilen Önem (6 madde): Başarıyı, işleri ne kadar hızlı bitirdiğiyle ilişkilendirme ve süratli çalışmaya alışma eğilimi. Örnek madde: Başarılarımı hızlı çalışmaya yeteneğime atfetmek.

Zamanlamaya Verilen Önem (3 madde): Çevresindeki yavaş tempodan rahatsızlık duyma ve

zamanın verimli kullanılmasına aşırı hassasiyet gösterme. Örnek madde: Yavaş çalınan birini görünce rahatsız olmak.

Enstrüman

Test Türü: Geliştirme (Özgün Ölçek Adaptasyonu/Geliştirilmesi)

Format: Kağıt/Kalem Ölçeği

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Yetkinler (Genel ve Çalınan Popülasyon)

Yaş Grubu: Belirtilmemiş (Yetkin)

Popülasyon Detayları: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları iki farklı örneklem grubu üzerinde yapılmıştır (N=426 ve N=94). Detaylı bilgi kaynak makalede mevcuttur.

Test Metodolojisi: 1-5 arası puanlanan **Likert tipi derecelendirme** kullanılmıştır. Katılımcılar maddelere ne kadar katıldıklarını belirtirler.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2006 (Yayın tarihi)

Sorumlu Yazar: Aytegin Durak Batgün

İletişim: batigun@ankara.edu.tr

Kaynaklar

Durak-Batgün, A. ve Şahin, N.H. (2006). Şin stresi ve sağlık psikolojisi araştırmaları için iki ölçek: A-Tipi Kişilik ve Şin Doyumu. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(1), 32-45.

Makalenin orijinal bağlantısı: turkpsikiyatri.com

Ölçeğin orijinal PDF dosyası buradan indirilebilir: [a-tipi-kisilik-olcegi-toad.pdf](#)

A Tipi Kişilik Ölçeği Maddeleri

Ölçek 4 alt boyut ve 25 maddeden oluşmaktadır. Alt boyutlar ve temsili madde örnekleri aşağıdadır:

Şine Verilen Önem (12 m): Bir başka insanı beklerken bile kendi sorunlarımla uğraşamak

Sosyal Etkinliklerden Uzaklaşma (3 m): Tatillerinizi işlerinizi yetiştirmek amacıyla kullanmak

Hıza Verilen Önem (6 m): Başarıların hızla çalınması yeteneğinize atfetmek

Zamanlamaya verilen önem (3 m): Yavaş çalan birini görünce rahatsız olmak

ARABPSYCHOLOGY.COM